

Süryani Kültüründe İdari Yaklaşımlar

Tanrı'yı insanda ve kâinatta gören Süryani kültürünün temelinde herkesin yararını sevgi ve bilgiyle gerçekleştirme amacı bulunduğundan idari konular, yönetim, sevgi ve diğerkâmlık üzerine kuruludur. Burada sevgi, idareye bağlı olanlara karşı ne hissedildiği değil, onlara nasıl davranıldığı anlamına gelir. Tahakküm ve güç hırsıyla değil, hizmetkâr güdülerle, insan onurunu gözeterek, özdeşleşme, tamamlama ve geliştirme ruhuyla, hizmet sunmak esastır. Burada yapılmaması gerekenleri yapmamak, yapılması gerekenleri yapmaktan daha önemlidir. Bu nedenle maddi-manevi kaynakların kullanılmasında toplumsal yararı gözetirken, hayatın işleyişinde insanın Tanrı ile olan ilişkisi kadar, insanın (kardeşi) insanla ve toplumla/çevreyle olan ilişkilerini düzenler. **Karşılıklılaşma vurgu yaparak, hakiki benliğe ve yaşam algısına sunduğu hayati bilgilerle, maddi rahatlık kadar, manevi kalkınmayı da önemli görür. Bunu yüksek frekanslı yapıcı düşüncelere ve tutarlı eylemlere bağlar.** İç dünyayı edebi ve estetik bir sunuşla aktaran emeğe değer verir. Emek hırsızlığı yapmadan, hayatı ve çevreyi kollamanın, çalışkan ve disiplinli olmanın, sorumlu davranmanın, değer vermenin ve paylaşmanın ahlaki önemini hissettirirken, ihmalkâr davranmamayı, insani konularda duyarlı olmayı öğretir. Buradaki yaklaşımın kıstaslarında statüden çok samimiyet; yapılanların (iş ve ilişkiler) ne kadar sevgi ve iyi niyetle yapıldığı önem arz eder.

Toplum ile toplumsal dinamikler arasındaki ilişkilerde sosyal adalet çok önemlidir. Bu nedenle Süryani kültürü ahlaki tutarlılığın temeli olan adalet bilincini, hak bilincini, emek bilincini önceleyen paylaşımcı nitelikleriyle maddi ve manevi büyümeye öncelik vermektedir. Toplumdaki eşitsizlikten yola çıkarak, bütünün parçası ve üyesi olarak herkese düşen hak ve yükümlülükleri tayin eder. Yapılması gerekenlerin çerçevesini çizer. İnsanı kendine, herkese ve her şeye karşı iyi olmaya davet eder. **Bu daveti yaparken, yetenek (insan) ile üretim yeteneği (emek) arasındaki dengeyi gözeterek, her şeye ölçüyle yaklaşmayı salık verir. Sevgi ve bilgiye ise ölçsüz sahip olmayı telkin eder.**

Benlik aynasına bakmayı öğütleyen Süryani kültürü, var etmek için var olmayı; var olmak içinse var etmeyi esas alır. Taşdığı öz değerden ve onurdan dolayı cinsiyet ayrımı yapmaksızın insanı olduğu gibi, koşulsuz kabul eder, ona değer verir. **“İnsan, hak ve hakikate doğrulukla, yaratılanlara da ahlâkla davrandığında insan olur”** gerçeği temel dayanak olunca **insanı, iş gücünü tamamlayan araç veya nesne olarak değil, amaç ve özne olarak görür. Güçlü yönlerini pekiştirirken, zayıf yönlerini de güçlendirmeye çaba gösterir.**

İnsan onurunu yücelten Süryani kültürünün yaşam tarzında ahlaklı ve erdemli yaşam, en büyük ibadettir. Süryanicede “**kakro**” diye tabir edilen yetki, bilgi, görev, makam, güç, yetenek, beceri, kabiliyet, para ve bütün donanımlar, hizmet için tevdi edilen birer emanettir. İlahi antlaşmadır. Sadece kullanma hakkının yetkisini verir.¹ Aslına uygun kullanılmazsa, antlaşma bozulur. Hakkı verilmeyen, farkındalığı zayıf olan her şey (yetki, bilgi, görev, makam, güç, yetenek, beceri, kabiliyet, para gibi diğer donanımlar) zehirlemeye neden olur. Bunun panzehri olan yumuşaklık güçsüzlük değildir. Bir avantajdır. Çünkü sert olan kırılır, yumuşak olan esneyerek devam eder. Bu nedenle değer verme ve değer bilme bağlamında asmada çubuk olma gerçeği, devamlı akılda tutulmasının gerekliliği hatırlatılır².

Hayatta tam sahiplenmenin olmadığını idrak etmek, insanın iç dünyasında yeni açılımlara, yeni gelişmelere kapı açarken, *asma benim, yetenek benim, bilgi benim, beceri benim, güç benim, görev benim, makam benim, yetki benim*, denildiği an, zehirlenme ve güçsüzleşme başlar. Bu da içsel bir sorgulamayla tamir edilmezse o asma, o makam, o güç, o beceri, o yetenek vs. insana karşı saldırıya geçer. Bunun yerine, “**Ben asma değilim, asmada bir çubuğum. Güç dâhil bana teslim edilen hiçbir şey, hiçbir yetenek ve donanım benim değil, bana verilmiş birer emanettir. Ben onu doğru yere, herkesin genel yararına kullanacağım**” hissiyatı ve samimi tutumu bencilliğin negatif enerjisini yok edecek ve pozitif enerjinin gücünü arttıracaktır.

Bu nedenle ilahi lütufları nefsin mülkiyetine ve yetkisine bırakmamayı gözeten Süryani kültüründe; kibirlenmek, böbürlenmek; insanı, negatif amaçlar için sahiplenmek, onu baskı altında tutmak, sömürmek ya da istismar etmek yahut zapturapt ve tahakküm altına almak diye bir şey yoktur. Büyüklük, bilgiçlik ve sahiplik taslamak hiç yoktur. Sevgiyi, saygıyı, doğruluğu, samimiyeti, sorumluluğu, sadakati, tutarlılığı sağlıklı kılmak vardır. Diğer temel gerekçelerin³ tamamlayıcı anlayışıyla özgünlüğü geliştirmek, güçlendirmek ve özgürleştirmek vardır. Ve bunlara hizmet etmek ve katkı sunmak vardır. “**Bireysel farklar**” ilkesinden hareketle insanı ayakta tutan zekâ, yetenek, beceri vs. donanımları karşılaştırma yanlışından sakındırır. Gelişim

¹ “Seni başkasından üstün kılan kim? Tanrı’dan almadığın neyin var ki? Madem aldın, niçin almamış gibi övünüyorsun?” (I. Korintliler 4: 7)

² Sahiplenme ile değer verme arasında çok ince farklılıklar var. Değer, sevginin yaklaşımıdır. Ruhun enerjisini taşır. Bu nedenle değer verilen her şey var olur, bereketlenir. Sahiplenme ise korkunun tutumudur. Egonun en alt kademesidir. Negatif enerji barındırır. Bu yüzden değer vermek yerine sahiplenmek daha çok revaçtadır.

³ Diğer temel gerekçeler şunlardır: Hakikat, adalet, hakkaniyet, vicdan, mantık, ahlaki normlar, ölçülü olma, doğruluk, disiplin, tevazû, sorumluluk, diğerkâmlık, özdenetim, şeffaflık, dayanışma, yardımlaşma, vefa, şefkat, samimiyet, sadakat, denge, ahenk, edep, adap, kibarlık, nezaket, doğallık, meşruiyet cömertlik, bağışlama, tolerans, güven, kendini bilmek, özgünlük, özgürlük, dinginlik, eşitlik, çalışkanlık ve tutumluluktur.

psikolojisinde var olan “**bireysel aykırılıklar ilkesi**” gibi, insanın özgünlük ve eşsizliğine vurgu yaparak kıyaslama ve rekabetin yanlış taraflarına dikkat çeker.

Var etmeyi esas alan Süryani kültüründe, haksızlık ve mağduriyet yaratan ve insanlar arasında nifaka neden olan keyfiliğe, kötü niyete, söyleme, eyleme yer yoktur. Hatta birisi oturduğu makamın hakkını -iyi çobanın hissiyatıyla- yerine getiremiyorsa, o kişi egosuna ve hırslarına teslim olmuş demektir. Dolayısıyla insanın pozitif yönde gelişmesi, tedavi edici disiplinlerle bencillikten, kibirlenmeden, kurumlanmadan, aykırılıktan, karşıtıktan kurtulması, içsel çelişkilerin bulunmadığı geniş bir yüreğe sahip olması gerekir. Bunun için hakikatin ve hikmetin yaratıcı üretkenliğine; yani gerçek sevgi diyarına yükselmesi icap eder⁴.

Bunu önemseyen etkileşimlerle Süryani kültürü düşünce toprağını yabancı ve ayırık otlardan temizleme maksadıyla helal yolları ve meşru yöntemleri öğretir. Helal yollara ve meşru yöntemlere bağlı olmak için ruhsal dinginlik ve özgünlük modunda kalmayı zorunlu kılar. Çünkü helal yollar ve meşru yöntemler pozitif enerji yani iyilik; haram yollar ve meşru olmayan yöntemler negatif enerji yani kötülük meydana getirir.

Bilinmelidir ki, sömürme ve tahakküm etme güdüsü kötülüğün mayasıdır. Bu hissiyatla davranmak, özgünlüğün ve özgürlüğün kaybolmasına neden olur. Bu da, hayatın özüne ve insan onuruna aykırıdır. İnsanı hem kendine, hem ötekine köle eder. Süryani kültürü bu yaman çelişkiye dikkat çekerken, tahakkümün zihinsel tortuları yerine tamamlayıcı anlayışın (şumloyo) mantığını, sevgi ile hizmet etmeyi ikame eder. Bencilleşmeye karşı diğerkâmlığı baş tacı eder. Negatif enerjiyi (kötülüğü) bu şekilde pozitive (iyiliğe) dönüştürmeye gayret ederken, karşılıklı ihtiyacı esas alarak, alma-verme dengesini gözetir⁵. Kolaylaştırmayı ön planda tutar. Gelişimi esas alan nitelikli hayatı ikinci doğuşa bağlar. **İkinci doğuş veya yeniden doğmak; alışılmış kalıpların dışına çıkmak, içsel perdelerden ve maskelerden kurtulmak, farkındalıkla başlayıp; iç ve dış çatışmalarla geçen, yorucu, zaman zaman da can yakan çetin bir süreç olmasına rağmen bunu temel bir yükümlülük görür.**

⁴ Aziz Mor Afrem (303-373)'in “**Herkeseye karşı güler yüzlü ol. Elinden geldiğince insanları mutlu etmeye çalış**” sözü bunun somut bir örneğidir. Bu edebi yaklaşım, sağlıklı ve nitelikli yaşamın temel ahlaki disiplinini oluşturur.

⁵ Aziz Mor Baselius (+ 378) şöyle der: “**Çünkü hiçbirimiz kendi başına bedensel ihtiyaçlarımızı karşılayamaz. Bilakis her birimiz söz konusu ihtiyaçları karşılayabilmek adına bir başkasına ihtiyaç duyar ve bu yüzden birbirimizin maslahatlarına/yararlarına önem vermek durumundayız ki, bu durumu uzlete çekilmek ve tek başına yaşamakla gerçekleştirmek mümkün değildir.**”

Bu ikinci doğuşun anlamlarıyla insanın iç dünyasında bulunan yaşam ağacını (zgnlğ) sulayarak insanın ruhunu istikrara kavuşturur. Bu şekilde ego sistemini pozitif şekilde yönetirken, mana dünyasına metafizik boyutlar kazandırır. Düşünceleri geliştirmeye, eylemleri güçlendirmeye, yardımlaşma ve dayanışmaya davet eder.

Bu davet, yaşam yolunda yürüyen biz yolcuların kulağına doğruluğun, iyiliğin ve güzelliğin sırlarını fısıldar. **“İnsan kalıbıyla değil kalbiyle insandır. Değeri aldığıyla değil, verdiğiyle lclr”** yaklaşımıyla hayatı kirleten kültürel toksinlere dikkat çeker.

İçsel büyüklüğü(n) keşfetme yolculuğunda bilmekten yapmaya ve yapmaktan olmaya doğru yol alırken insanın kendine bakması, kr noktalarını görmesi, onları aydınlatması hayati önemdedir. Çünkü kaynak temiz olsa da, bazen en berrak su bile, **‘nedensellik ilkesi’** gereği aktığı kanalın ve yerin olumsuz koşullarından etkilenmektedir.

Unutmayalım ki, ne kadar güçlü olursak olalım, nefes alma, nefes olma ve nefes verme anlamından yoksun bir hayat hepimiz için taşınmayacak kadar ağır bir yüktür.

Yusuf Beğtaş